

ΓΙΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ • ΓΙΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΣ

ΟΝΟΜΑΤΑ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Μέθοδος Εκμάθησης Γραμματικής και Ασκήσεις

ΓΥΜΝΑΣΙΟ
& ΛΥΚΕΙΟ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ

- Αναλυτικούς πίνακες κλίσης ονομάτων (ουσιαστικά, επίθετα, αντωνυμίες, μετοχές)
- Κανόνες τονισμού
- Οδηγό κλίσης ονομάτων
- Ασκήσεις ανά ενότητα
- Συνοδευτικό CD-ROM με τις απαντήσεις των ασκήσεων

ISBN 978-960-456-391-3

© Copyright: Α. Γιαγκοπούλου, Ν. Γιαγκόπουλος, Εκδόσεις ΖΗΤΗ, Θεσσαλονίκη, 2013

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία	Π. ΖΗΤΗ & Σια ΟΕ
Εκτύπωση	18ο χλμ Θεσ/νίκης-Περαίας
Βιβλιοδεσία	Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19
	Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΖΗΤΗ**

www.ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ - ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΩΛΗΣΗ ΛΙΑΝΙΚΗ-ΧΟΝΔΡΙΚΗ

Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα
Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ - ΕΝΩΣΗ ΕΚΔΟΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:

Πεσμαζόγλου 5, 105 64 Αθήνα • Τηλ.-Fax: 210.3211.097

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το παρόν βοήθημα απευθύνεται σε μαθητές όλων των τάξεων Γυμνασίου και Λυκείου που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εκμάθηση της αρχαίας ελληνικής γραμματικής και συγκεκριμένα στην κλίση των ονομάτων (ουσιαστικών, επιθέτων, αντωνυμιών, μετοχών). Το πλήθος των λεξικών και των βιβλίων γραμματικής, που κυκλοφορούν, δημιουργούν στο μαθητή τεράστιες δυσκολίες, καθώς αυτός βρίσκεται αντιμέτωπος με ασάφειες, ιδιομορφίες και αντιφάσεις στην καταγραφή και ερμηνεία των γραμματικών φαινομένων.

Στην προσπάθειά μας να αξιοποιήσουμε τη διδακτική μας εμπειρία, για να βοηθήσουμε το μαθητή να οργανώσει την πλούσια ύλη της γραμματικής και να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο θα διαχειρίζεται τις γνώσεις του για την επίλυση των ασκήσεων, καταγράψαμε και προτείνουμε ένα μεθοδικό οδηγό γραμματικής, που δεν αρκείται μόνο στην παράθεση ασκήσεων, αλλά υποδεικνύει τον πιο απλό και βασικό τρόπο για την αξιοποίηση όλων των απαραίτητων στοιχείων, όπως:

- ♦ η ορθή αναγνώριση του ονοματικού τύπου,
- ♦ η αναγωγή του σε παραδείγματα κλίσης των βασικών ονομάτων που παρατίθενται σε πίνακες,
- ♦ η παράθεση των κανόνων κλίσης ουσιαστικών, επιθέτων, αντωνυμιών και μετοχών,
- ♦ η επισήμανση των ιδιαιτεροτήτων στον τονισμό όλων των κλίσεων.

Τα «Ονόματα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας» συμπληρώνουν την προγενέστερη έκδοση «Ρήματα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας» των εκδόσεων ΖΗΤΗ και συστηματοποιούν τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γραμματικής, προσφέροντας ένα ολοκληρωμένο υλικό μέσω της μεθοδολογίας και της πολυετούς διδακτικής μας εμπειρίας.

Θεσσαλονίκη, Ιούλιος 2013

Αναστασία Παγκοπούλου

Νίκος Γιαγκόπουλος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 1: Φωνήεντα - Σύμφωνα - Δίφθογγοι - Συλλαβές - Κανόνες τονισμού - Πνεύματα	7
<i>Ασκήσεις</i>	9
Κεφάλαιο 2: Τα μέρη του λόγου - Ουσιαστικά - Α' κλίση ουσιαστικών	12
<i>Ασκήσεις</i>	15
Κεφάλαιο 3: Β' κλίση ουσιαστικών	20
<i>Ασκήσεις</i>	22
Κεφάλαιο 4: Γ' κλίση ουσιαστικών - Φωνηεντόληκτα ουσιαστικά	27
<i>Ασκήσεις</i>	31
Κεφάλαιο 5: Συμφωνόληκτα ουσιαστικά γ' κλίσης: α. Αφωνόληκτα	35
<i>Ασκήσεις</i>	37
Κεφάλαιο 6: Συμφωνόληκτα ουσιαστικά γ' κλίσης: β. Ημιφωνόληκτα	42
<i>Ασκήσεις</i>	45
Κεφάλαιο 7: Ανώμαλα ουσιαστικά	50
<i>Ασκήσεις</i>	52
Κεφάλαιο 8: Επίθετα: α. Δευτερόκλιτα	55
<i>Ασκήσεις</i>	60
Κεφάλαιο 9: Επίθετα: β. Τριτόκλιτα	63
<i>Ασκήσεις</i>	66
Κεφάλαιο 10: Ημιφωνόληκτα επίθετα	69
<i>Ασκήσεις</i>	71
Κεφάλαιο 11: Ανώμαλα επίθετα	74
<i>Ασκήσεις</i>	76
Κεφάλαιο 12: Παραθετικά επιθέτων, Καταλήξεις παραθετικών	77
<i>Ασκήσεις</i>	80
Κεφάλαιο 13: Ανώμαλα παραθετικά, Παραθετικά επιρρημάτων	83
<i>Ασκήσεις</i>	85
Κεφάλαιο 14: Αντωνυμίες (Προσωπική, Κτητικές, Αλληλοπαθητική, Αναφορικές)	89
<i>Ασκήσεις</i>	93
Κεφάλαιο 15: Αντωνυμίες (Δεικτικές, Οριστική ή Επαναληπτική, Αυτοπαθητική)	96
<i>Ασκήσεις</i>	98
Κεφάλαιο 16: Αντωνυμίες (Ερωτηματικές, Αόριστες, Επιμεριστικές)	100
<i>Ασκήσεις</i>	104
Κεφάλαιο 17: Αριθμητικά: επίθετα, ουσιαστικά, επιρρήματα	107
<i>Ασκήσεις</i>	110
Κεφάλαιο 18: Μετοχές	112
<i>Ασκήσεις</i>	115

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΦΩΝΗΕΝΤΑ - ΣΥΜΦΩΝΑ - ΔΙΦΘΟΓΓΟΙ - ΣΥΛΛΑΒΕΣ - ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΝΙΣΜΟΥ - ΠΝΕΥΜΑΤΑ

1.1. ΦΩΝΗΕΝΤΑ

Τα φωνήεντα χωρίζονται σε μακρόχρονα, βραχύχρονα και δίχρονα.

μακρόχρονα: **η, ω**
βραχύχρονα: **ε, ο**
δίχρονα: **α, ι, υ**

1.2. ΣΥΜΦΩΝΑ

Τα σύμφωνα χωρίζονται σε άφωνα, ημίφωνα και διπλά. Καθεμιά από αυτές τις κατηγορίες διαιρείται σε μικρότερες ομάδες συμφώνων.

α. άφωνα:	β. ημίφωνα:	γ. διπλά:
ουρανικά: κ, γ, χ	υγρά: λ, ρ	ζ (δ+σ ή δ+j)
χειλικά: π, β, φ	ένρινα: μ, ν	ξ (κ, γ, χ + σ)
οδοντικά: τ, δ, θ	συριστικά: σ, ς	ψ (π, β, φ + σ)

1.3. ΔΙΦΘΟΓΓΟΙ

Οι δίφθογγοι χωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες.

κύριες: **αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ου, ηυ**
καταχρηστικές: **α, η, φ**

1.4. ΣΥΛΛΑΒΕΣ

Συλλαβή λέγεται το τμήμα της λέξης που αποτελείται από ένα ή περισσότερα σύμφωνα μαζί με ένα φωνήεν ή δίφθογγο.

παράδειγμα...

ἄν-θρω-πος, ἑλ-λη-νες, ναῦ-ται, στρά-τευ-μα

- ▶ Η τελευταία συλλαβή μιας λέξης ονομάζεται λήγουσα, η προτελευταία παραλήγουσα, η τρίτη από το τέλος παραλήγουσα και η πρώτη συλλαβή λέγεται αρχική. Οι συλλαβές ανάλογα με το φωνήεν που έχουν ή το δίφθογγο μπορεί να είναι είτε μακρόχρονες είτε βραχύχρονες.

μακρόχρονη συλλαβή (-)

φωνήεν μακρόχρονο: **η, ω**
δίφθογγοι: **αι, οι, ου, ει, ευ, αυ, υι, ηυ**

βραχύχρονη συλλαβή (~)

φωνήεν βραχύχρονο: **ο, ε**
δίφθογγοι: **αι, οι** αλλά μόνο στο τέλος της λέξης (εκτός από το γ' ενικό της ευκτικής και στα επιρρήματα, επιφωνήματα όπου είναι μακρόχρονες)

I.5. ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΝΙΣΜΟΥ

- ▶ Καμιά λέξη δεν τονίζεται πιο πάνω από την προπαραλήγουσα:
π.χ.: ἄνθρωπος, πολυάνθρωπος.
- ▶ Η προπαραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει πάντα οξεία:
π.χ.: πείθομαι, τιμώμεθα, ἀλίσκομαι, ἔλαφος.
- ▶ Όταν η λήγουσα είναι μακρόχρονη, η προπαραλήγουσα δεν τονίζεται:
π.χ.: ἡ βασίλισσα, τῆς βασιλίσσης.
- ▶ Η βραχύχρονη συλλαβή, όταν τονίζεται, παίρνει πάντα οξεία:
π.χ.: ἀγαθός, νέος, τόπος, τιμαί.
- ▶ Η μακρόχρονη παραλήγουσα μπροστά από μακρόχρονη λήγουσα παίρνει οξεία:
π.χ.: κώμη, θήκη, παιδεύω.
- ▶ Η μακρόχρονη παραλήγουσα μπροστά από βραχύχρονη λήγουσα παίρνει περισπωμένη:
π.χ.: δῶρον, κῆπος, χῶροι.
- ▶ Η ασυναίρετη ονομαστική, αιτιατική, κλητική των ονομάτων ενικού και πληθυντικού, όταν τονίζεται στη λήγουσα, παίρνει οξεία:
π.χ.: ὁ ποιητής, τὸν ποιητήν, ὦ ποιητά.
- ▶ Η ασυναίρετη γενική και δοτική των ονομάτων ενικού και πληθυντικού, όταν τονίζεται, παίρνει περισπωμένη:
π.χ.: τοῦ ποιητοῦ, τῷ ποιητῇ, τῶν ποιητῶν, τοῖς ποιηταῖς.
- ▶ Η συλλαβή που προέρχεται από συναίρεση είναι πάντα μακρόχρονη και, όταν είναι λήγουσα και τονίζεται, παίρνει περισπωμένη:
π.χ.: (τιμάω) τιμῶ, (ποιέω) ποιῶ.
Εξάιρεση: αν πριν από τη συναίρεση τονίζεται με οξεία στη δεύτερη συλλαβή, τότε η οξεία διατηρείται και μετά τη συναίρεση.
π.χ.: (ἐσταῶς) ἐστῶς, (κληίς) κλείς.
- ▶ Δέκα μονοσύλλαβες λέξεις δεν τονίζονται. Αυτές είναι:
 - τα άρθρα: ὁ, ἡ, οἱ, αἱ,
 - οι προθέσεις: εἰς, ἐν, ἐκ,
 - τα μόρια: εἰ, ὥς, οὐ.

I.6. ΠΝΕΥΜΑΤΑ

Κάθε λέξη που αρχίζει με φωνήεν ή δίφθογγο παίρνει πνεύμα. Το πνεύμα αυτό μπορεί να είναι ψιλή ή δασεία.

- ▶ **Ψιλή ('): οι περισσότερες λέξεις παίρνουν ψιλή.**
- ▶ **Δασεία ('): οι λέξεις που δασύνονται είναι οι εξής:**
 1. όσες αρχίζουν από **υ ή ρ**
π.χ.: ὑβρίζω, ῥόδον, ῥάδιον
 2. τα άρθρα: **ὁ, ἡ, οἱ, αἱ**
 3. οι δεικτικές αντωνυμίες: **ὁδε, ἥδε, οἶδε, αἶδε, οὗτος, αὐτή**
 4. οι αναφορικές αντωνυμίες και τα επιρρήματα (εξαιρούνται τα **ἐνθεν** και **ἐνθα**)
 5. οι σύνδεσμοι: **ἕως, ἤνικα, ἵνα, ὅμως, ὁπότε, ὅπως, ὅτε, ὅτι, ὥς, ὥστε**
 6. τα αριθμητικά: **εἰς, ἔν, ἕξ, ἐπτά** και **ἐκατόν**
 7. οι τύποι της προσωπικής αντωνυμίας: **οὗ, οἱ, ἔ, ἡμεῖς, ἡμῶν, ἡμῖν, ἡμᾶς, ὑμεῖς, ὑμῶν, ὑμῖν, ὑμᾶς**
 8. οι αντωνυμίες: **ἕτερος, ἐκάτερος, ἕκαστος** και οι λέξεις που σχηματίζονται από αυτές

9. οι ακόλουθες λέξεις:

Α. άβρός, άγιος, άγνός, Άδης, άδρός, άθρόος, αίμα, Αίμος, αίρῶ, άλαί, άλας, Άλιάκμων, Άλιάρτος, άλιεύω, Άλικαρνασσός, άλις, άλίσκομαι, άλωσις, άλλομαι, Άλόννησος, άλουργίς, άλς, άλτήρ, άλυσις, άμα, άμαξα, άμαρτάνω, άμιλλα, άμμα, άνύτω, άπαλός, άπαξ, άπλοῦς, άπτω, άρμα, άρμόζω, άρμονία, άρμός, άρπαξ, άρπάζω, άφή, άψίς, άψίκορος

Ε. Έβραίος, έδος, έδρα, έδώλιον, έζομαι, είμαρται, είμαρμένη, είργνυμι, είρκτή, Έκάβη, έκάς, Έκάτη, έκών, Έλένη, Έλικών, έλιξ, έλίττω, έλκος, έλκω, Έλλάς, Έλλην, έλος, ένεκα, ένεκεν, έξής, έξω (μέλλοντας του έχω), έορτή, έρκος, έρμα, έρμηνεύω, Έρμής, έρπω, έσπέρα, έσπερος, έστιῶ, έταίρος, έτοιμος, έτοιμος, εύρίσκω, έφθός, έψω, έωλος, έως

Η. Ήβη, ήγοῦμαι, ήδομαι, ήκιστα, ήκω, ήλιξ, Ήλιαία, ήλιος, ήλος, ήμέρα, ήμερος, ήμισυς, ήνία, ήπαρ, Ήρα, Ήρακλῆς, Ήρόδοτος, ήρως, Ήσίοδος, ήσυχος, ήττα, ήττώμαι, ήττων, Ήφαιστος

Ι. ιδρύω, ιδρώς, ιερέας, ιερός, ίημι, ικανός, ικέτης, ικνοῦμαι, ιλάσκομαι, ιλαρός, ίλεως, ιμάς, ιμάτιον, ίμερος, ίππος, ίστημι, ιστός, ιστορία, ιστορῶ, ίστωρ

Ο. όδός, όλκάς, όλκή, όλκός, όλμος, όλος, όρμαθός, όρμή, όρμος, όρος, όριον, όρίζω, όρῶ, όσιος

Ω. ώρα, ώραϊος, ώριμος

- Ένας εύκολος τρόπος για να διαπιστώσετε πότε μια λέξη παίρνει δασεία είναι να αναζητήσετε συνθετικά της στα νέα ελληνικά ή να προσπαθήσετε να τη συνδέσετε με μια από τις εξής προθέσεις: επί, υπό, μετά, από, εκ, κατά. Αν κατά τη σύνδεση το **π**, το **κ** και το **τ** τρέπεται σε **φ** ή **χ** ή **θ** αντίστοιχα, τότε η λέξη (β' συνθ.) παίρνει δασεία.

π.χ.: κατά + ήμέρα = καθημερινός
ἐπί + ἵππος = ἑφιππος

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- Ι.** Να βάλετε τόνο στις λέξεις, λαμβάνοντας υπόψη τους κανόνες τονισμού:

1. ό άνθρωπος	11. λυσαι (απρμφ.)	21. ό δικαιότερος
2. του άνθρωπου	12. λυσαι (ευκτ.)	22. του δικαιότερου
3. ό ποιητης	13. ποιω	23. οι δικαιότεροι
4. τῷ ποιητη	14. τιμω	24. τοῖς δικαιότεροις
5. τό δωρον	15. ποιουμαι	25. ό σοφος
6. του δωρου	16. τιμωμαι	26. του σοφου
7. ή νησος	17. ήλθον	27. ό χρυσους
8. οι νησοι	18. ποιοιμην	28. τους σοφωτερους
9. της νησου	19. τιμωμεθα	29. οι σοφωτεροι
10. τοῖς νησοις	20. ποιειτω	30. ό άπλους

II. Να βάλετε τόνο όπου είναι απαραίτητο:

1. Ἀθηναῖοι ἐφοβούντο μὴ οἱ πεμφθέντες ὑπὸ τῶν Κορινθίων ῥήτορες πεισώ-
σι τὸ πλῆθος.
2. Οἱ τῶν Λακεδαιμονίων παιδὲς ζωμῷ μελανί ἐτρέφοντο, ὃς ἐκ χοίρειον κρε-
ως καὶ αἵματος παρεσκευαζέτο.
3. Σολων ἐρωτηθεὶς πῶς ἂν μὴ γιγνοίτο ἀδίκημα ἐν πόλει εἶπεν· εἰ ὁμοίως
ἀγανακτοῖεν οἱ μὴ ἀδικουμένοι τοῖς ἀδικουμένοις.
4. Πολλοὶ καὶ τῶν ἀστών καὶ τῶν ξενῶν ἤκουσι ἐσομενοὶ τίνα γνώμην περὶ
τούτων ἔξετε.
5. Νῦν δὲ νομίζουσι τὴν πρὸς ἐκείνους ὀργὴν ἱκανὴν εἶναι καὶ τοὺς μηδὲν κα-
κὸν εἰργασμένους ἀπολεσάει.
6. Οἱ Θηβαῖοι παρεδόθησαν πρωτοί.
7. Οἱ θεοὶ καὶ καλὸν καὶ κακὸν πλοῦτον τοῖς ναυταῖς παρεχούσιν.
8. Ἐπεὶ δὲ Προξένος εἶπεν ὅτι αὐτὸς εἰμι ὃν ζητεῖς, εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τάδε.
9. Πᾶσα δύναμις καὶ πᾶς πλοῦτος ὑπείκει τῇ ἀρετῇ.
10. Ὁ τυραννὸς οὐχ ὅταν τῶν ἰδιωτῶν πλείω φαίνεται ἔχων, τοτ' εὐφραίνεται,
ἀλλ' ὅταν ἑτέρων τυραννῶν ἐλαττω ἔχει, τούτῳ λυπείται.

III. Να βάλετε το πνεύ-
μα που πρέπει στις λέ-
ξεις της δεξιάς στή-
λης, αφού συμπληρώ-
σετε πρώτα με δασύ ή
ψιλό σύμφωνο το κενό
των σύνθετων λέξεων
της αριστερής στήλης
(αν βάζετε φ ή θ, η λέ-
ξη παίρνει δασεία):

π.χ.	α(φ)οπλίζω (π, φ)	όπλίζω, όπλίτης, όπλον
	α__αίρεση (π, φ)	αιρῶ, αιροῦμαι, αἵρεσις
	κά__εργο (τ, θ)	έργον, εργάτης
	ε__ιστάτης (π, φ)	έστην
	ε__αρμόζω (π, φ)	αρμόζω
	α__ηγούμαι (π, φ)	ηγούμαι, ηγήτωρ
	υ__αρπάζω (π, φ)	αρπάζω
	με__επόμενος (τ, θ)	επόμενος
	κά__οδος (τ, θ)	οδός
	κά__οικος (τ, θ)	οἶκος, οικία
	κα__ησυχάζω (τ, θ)	ησυχάζω, ήσυχος
	κα__αξίωση (τ, θ)	άξιος, αξία
	κα__ημερινός (τ, θ)	ημέρα
	υ__ήλιος (π, φ)	ήλιος

IV. Να βάλετε τόνο στην παραλήγουσα των λέξεων, παίρνοντας υπόψη τους κανόνες τονισμού:

1. ποιησαι (ευκτ.)	11. λυσαι (απρμφ.)	21. Έλλληνων
2. ποιησαι (απρμφ.)	12. λυσαι (ευκτ.)	22. τοσαυτη
3. λυε (ϋ)	13. γιγνωσκειν	23. λυομενου
4. λυετω	14. κελευων	24. λυομενοις
5. τοσουτους	15. κελευον	25. έρημψ
6. λυοντων	16. τιμωμαι	26. ποιουντος
7. άποικων	17. ήλθον	27. ποιουντων
8. σκευοφορα	18. ποιοιμην	28. μνημεια
9. οίκοι (επιρ.)	19. τιμωμαι	29. πλειων
10. οίμοι (επιφ.)	20. γενναιοι	30. λυουση

V. Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις με τα συνθετικά που σας δίνονται:

- π.χ. **κατὰ + ὁδός = κάθοδος**
- ἀπὸ + ἀγορεύω =
- ἐπὶ + ὀρῶ =
- κατὰ + ὄψις =
- μετὰ + ἔχω =
- μετὰ + ἕξις =
- κατὰ + ὁδηγῶ =
- ἀντὶ + ὑγιεινός =
- ἀπὸ + ἔστην =
- κατὰ + ἡγητής =

VI. Να βρείτε το πνεύμα που παίρνει το δεύτερο συνθετικό των λέξεων:

αφορισμός, καθολικός, κατέρχομαι, αφύπνιση, πενθήμερη, εποχή, εφευρίσκω, υφαρπάζω, ανθελληνας, υφάλμυρος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ - ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ - Α' ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

2.1. ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Τα μέρη του λόγου είναι δέκα και χωρίζονται σε 2 κατηγορίες:

α. κλιτά: **άρθρο, ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία, ρήμα, μετοχή**

β. άκλιτα: **επίρρημα, πρόθεση, σύνδεσμος, επιφώνημα**

2.2. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Τα ουσιαστικά χωρίζονται σε:

1) συγκεκριμένα και αφηρημένα	2) κύρια ονόματα και προσηγορικά	3) πρωτόκλιτα, δευτερόκλιτα, τριτόκλιτα
α. συγκεκριμένα: δηλώνουν πρόσωπο, ζώο, πράγμα β. αφηρημένα: δηλώνουν ενέργεια, κατάσταση, ιδιότητα	α. κύρια ονόματα: δηλώνουν ορι- σμένο πρόσωπο, ζώο, πράγμα, τόπο β. προσηγορικά: δηλώνουν ένα σύ- νολο από πρόσωπα, ζώα, πράγ- ματα που ανήκουν στο ίδιο είδος	α. πρωτόκλιτα: κλίνονται κατά την πρώτη κλίση β. δευτερόκλιτα: κλίνονται κατά τη δεύτερη κλίση γ. τριτόκλιτα: κλίνονται κατά την τρίτη κλίση

- ▶ Τα ουσιαστικά της πρώτης και της δεύτερης κλίσης έχουν τον ίδιο αριθμό συλλαβών σε όλες τις πτώσεις του ενικού και του πληθυντικού αριθμού και ονομάζονται **ισοσύλλαβα**.
- ▶ Τα ουσιαστικά της τρίτης κλίσης στη γενική και δοτική ενικού και σε όλες τις πτώσεις του πληθυντικού έχουν μια συλλαβή παραπάνω και ονομάζονται **περιττοσύλλαβα**.

2.3. Α' ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Κατά την πρώτη κλίση των ουσιαστικών κλίνονται μόνο ονόματα αρσενικά σε **-ας** και **-ης** και θηλυκά σε **-α** και **-η**.

- ▶ **Καταλήξεις της πρώτης κλίσης**

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Ονομαστική	-ās, -ης	-α, -η	—	-αι	-αι	—
Γενική	-ου	-ās -ης	—	-ων	-ων	—
Δοτική	-α, -η	-α, -η	—	-αις	-αις	—
Αιτιατική	-αν, -ην	-αν, -ην	—	-ās	-ās	—
Κλητική	-α, -η	-α, -η	—	-αι	-αι	—